

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS MĖGĖJŲ ŽVEJYBOS ĮSTATYMO NR. IX-2389 2, 3, 4, 5, 11 IR 13 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-170“ PROJEKTO
(TAP NR. 22-1031(2); TAIS NR. 22-7623(3))

2022-06-29 Nr. NV-1901

Vilnius

1. Projekto rengėja – Žemės ūkio ministerija.

2. Projekto tikslas – pateikti Seimui Vyriausybės išvada – nepritarti Seimo nario L. Jonausko pateiktam Mėgėjų žvejybos įstatymo Nr. IX-2389 2, 3, 4, 5, 11 ir 13 straipsnių pakeitimo **įstatymo projektui** Nr. XIVP-170, kuriuo siekiama mėgėjų žvejybos reglamentavimo funkcijas *jūrų vandenyse* priskirti Aplinkos ministerijos kompetencijai, **nurodant tam priežastis**. *Įstatymo projekto uždaviniai*: supaprastinti teisės žvejoti suteikimo tvarką, šiuo metu Žemės ūkio ministerijos reguliuojamas mėgėjų žvejybos funkcijas perleidžiant Aplinkos ministerijai, suteikti papildomų priemonių efektyviau kovoti su nelegalia žvejyba, populiarinti mėgėjų žvejybą tarp nepilnamečių asmenų, kaip sveikatai palankią laisvalaikio leidimo formą, skaidrinti ir efektyvinti Mėgėjų žvejybos tarybos veiklą.

3. Dabartinė situacija: įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad Mėgėjų žvejybos kontrolės funkcijos Žuvininkystės įstatymu Žemės ūkio ministerijai buvo priskirtos nuo 2004 m. Iki 2013 m. nustatyti mėgėjų žvejybos reglamentavimo priemonės visuose žuvininkystės vandens telkiniuose buvo pavesta Aplinkos ministerijai. Funkcijų padalinimas tarp Aplinkos ministerijos ir Žemės ūkio ministerijos dirbtinai padidino žuvininkystės sektoriaus administravimo išlaidas. Mėgėjų žvejybos reglamentavimo pasiskirstymas tarp Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijų žvejams mėgėjams nebeužtikrina vieno pagrindinių viešojo administravimo principų – „vieno langelio“ principo ir žvejai nebegali gauti visos su mėgėjų žvejyba susijusios informacijos vienoje institucijoje.

Šiomis Mėgėjų žvejybos įstatymo pataisomis siūloma mėgėjų žvejybos reglamentavimo funkcijas jūrų ir vidaus vandenyse priskirti Aplinkos ministerijai.

4. Projekto esmė – siūloma **nepritarti** įstatymo projektui dėl šių priežasčių:

• Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyti uždaviniai neatitinka įstatymo projekto nuostatų. Papildomų priemonių efektyviau kovoti su nelegalia žvejyba jame nenumatyta, o siūloma panaikinti Žemės ūkio ministerijai suteiktus įgaliojimus kontroliuoti mėgėjų žvejybą jūrų vandenyse. Tai netikslinga, pirmiausia dėl Europos Sąjungos bendros žuvininkystės politikos (toliau – ES BŽP) funkcijų ES ir Lietuvoje padalijimo. ES teisinėje sistemoje egzistuoja aiški takoskyra tarp žvejybos (žuvininkystės) valdymo jūrų ir vidaus vandenyse. Vadovaujantis Sutarties dėl ES veikimo nuostatomis, biologinių jūrų išteklių apsaugos pagal ES BŽP srityje ES turi išimtinę kompetenciją.

Išimtinės ES kompetencijos nustatymas susijęs su tuo, kad žvejyba jūrų vandenyse negali būti reguliuojama ir kontroliuojama vien nacionaliniu lygiu, taip pat atspindi ES BŽP tarpusavyje susijusius tikslus, įtvirtintus ES BŽP baziniuose teisės aktuose: tvarumas aplinkosaugos požiūriu, naudos ekonominėje, socialinėje ir užimtumo srityse užtikrinimas ir pagalba užtikrinant maisto tiekimą. Atsižvelgiant į ES BŽP išskirtinumą ir tikslus, daugumoje valstybių narių ES BŽP įgyvendinimas ir visi žvejybos jūrų vandenyse klausimai priskirti ministerijoms, atsakingoms už žemės ūkį ir maistą.

ES Taryboje sprendimus ir reglamentus dėl ES BŽP priima už žemės ūkį ir žuvininkystę atsakingi ministrai Žemės ūkio ir žuvininkystės taryboje. Europos Komisijoje (EK) už žuvininkystę

kartu su žuvininkystės kontrole jūrų vandenyse yra atsakingas Jūrų reikalų ir žuvininkystės generalinis direktoratas, į kurio sudėtį įeina Žuvininkystės kontrolės ir inspektavimo direktoratas.

Vadovaujantis Žuvininkystės įstatymo 3 str., Žemės ūkio ministerija paskirta pagrindine institucija, atsakinga už Lietuvos Respublikos žuvininkystės politikos formavimą ir įgyvendinimą bei dalyvavimą formuojant ES BŽP, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą Lietuvoje, vykdo Lietuvos įsipareigojimus ES žuvų išteklių naudojimo kontrolės jūrų vandenyse srityje.

- Žvejyba jūrų vandenyse kontroliuojama ir žuvų ištekliams saugomi vadovaujantis ES BŽP nuostatomis. Mėgėjų žvejybos jūrų vandenyse kontrolė yra integruota į Bendrijos kontrolės sistemą ir yra ES BŽP ir jos reglamentų objektas.

Reglamento (EB) Nr. 1224/2009, nustatančio Bendrijos kontrolės sistemą, kuria užtikrinamas bendrosios žuvininkystės politikos taisyklių laikymasis, 55 str. 1 dalyje nustatyta, kad valstybė narė privalo užtikrinti, jog mėgėjų žvejyba jų teritorijoje ir Bendrijos vandenyse būtų vykdoma taip, kad atitiktų ES BŽP tikslus ir taisykles. Apie išteklius, kuriems taikomas išteklių atkūrimo planas, valstybės narės turėtų rinkti mėgėjų žvejybos metu sugautų žuvų kiekių duomenis. Jei tokia žvejyba turi didelę įtaką ištekliams, ES Taryba turi galimybę patvirtinti specifines valdymo priemones.

Įstatymo projekto tikslas prieštarauja Reglamento (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos, 36 str. 2 dalyje išvardytiems principams, kuriais grindžiama ES BŽP kontrolės ir vykdymo užtikrinimo sistema, ypač visuotinio, integruoto ir bendro požiūrio, valstybių narių, EK ir Europos žuvininkystės kontrolės agentūros (toliau – EŽKA) bendradarbiavimo ir veiksmų derinimo bei ekonominio efektyvumo ir proporcingumo, nes būtent Žemės ūkio ministerija yra atsakinga už ES BŽP (ir už Bendrijos kontrolės sistemas) įgyvendinimą, o siūlomų nuostatų įgyvendinimas sutrikdytų tinkamai veikiančią, technologiškai pažengusią ir ES vertinamą sistemą, integruotą į Bendrijos kontrolės sistemą. Toks pakeitimas nulemtų funkcijų dubliavimąsi, administravimo ir ekonominiu atžvilgiu nebūtų pagrįstas, nesukurtų pridėtinės vertės bei prieštarautų Žuvininkystės įstatymo 3 str. nustatytam funkcijų paskirstymui bei Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintiems viešojo administravimo principams, visų pirma, efektyvumo, proporcingumo.

Žuvininkystės tarnyba paskirta vykdyti žvejybos kontrolę jūrų vandenyse, bendradarbiauja su Valstybės sienos apsaugos tarnyba tikrinant žvejų mėgėjų laivus, dokumentus ir laimikius Kopgalio užkardeje, rengiami bendri reidai Baltijos jūroje. Žuvininkystės tarnyba dalyvauja bendruose susitikimuose ir misijose su Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra, EŽKA, kurių vienas iš veiklos tikslų yra ir žvejybos kontrolė. Kartu su Europos jūrų saugumo agentūra buvo vykdomi nuotoliniu būdu pilotuojamų orlaivių skrydžiai, kurių metu buvo atliekama žvejybos kontrolė Baltijos jūroje. Vykdam žvejybos kontrolę, vadovujamasi EŽKA vykdomojo direktoriaus sprendimu, kuriame apibrėžiama bendra inspektavimo ir priežiūros veikla, į kurią įtraukta ir mėgėjų žvejyba.

Visas bendradarbiavimas su šiomis institucijomis ir valstybėmis narėmis ar organizacijomis vyksta lygiagrečiai, vykdam tiek verslinės, tiek mėgėjų žvejybos kontrolę. Žuvininkystės tarnybos pareigūnų dalyvavimas bei bendradarbiavimas kontrolės srityje ir toliau bus tęsiamas, nes taip užtikrinamas žvejybos kontrolės įsipareigojimų įgyvendinimas. Žuvininkystės tarnyba turi atitinkamas technines priemones, o jos pareigūnai – kvalifikaciją bet kada patikrinti atviroje Baltijos jūroje ir priekrantės vandenyse žvejojančius verslinės žvejybos ir mėgėjų laivus. 2021 m. Žuvininkystės tarnyba patikrino 1 082 žvejus mėgėjus ir atliko 313 rekreacinės žvejybos laivų patikrinimus.

Įstatymo projektas suponuoja, kad toje pačioje akvatorijoje patikrinimus atliekančios dvi institucijos turės skirtingas teises: Žuvininkystės tarnybos pareigūnai, vykdydami verslinės žvejybos patikrinimus jūroje ir priekrantėje ir, pvz., įtarę galimą žvejo mėgėjo daromą pažeidimą, neturės teisės jo patikrinti ar užkirsti kelio pažeidimui. Šiuo metu nustatytos teisės vykdyti mėgėjų žvejybos kontrolę jūrų vandenyse Žuvininkystės tarnybos pareigūnams panaikinimas būtų neracionalus.

žalingas aplinkosaugos atžvilgiu, padidėtų administracinė našta, būtų neracionaliai naudojami materialiniai ir žmogiškieji ištekliai ir nebūtų tinkamai užtikrinamas sukurtos ir gerai veikiančios žvejybos kontrolės sistemos įgyvendinimas.

- Vertinant jūrų žuvų išteklių būklę bei žvejybos poveikį nustatant žvejybos galimybes, žuvininkystės valdymo ir kontrolės priemonės, ES BŽP pagrindinės reglamentavimo sritys vis dažniau apima ir mėgėjų žvejybą, kadangi ES BŽP lygmeniu pripažįstama, kad mėgėjų žvejyba gali turėti didelį poveikį žuvų ištekliams.

Šiuo metu Baltijos jūros regione bene didžiausią susirūpinimą kelia ir žuvininkystės valdymo dėmesys, nukreiptas į tokias rūšis kaip menkės, atlantinės lašišos, europiniai upiniai unguviai. ES BŽP reglamentai, nustatantys metines žvejybos galimybes, dėl minėtų išteklių bei nuostatos dėl draudžiamų žvejybos įrankių ir metodų, techninių priemonių taikymo žuvų išteklių, kuriuos žvejoti draudžiama, bei pažeidžiamų buveinių atžvilgiu taip pat taikomos ir mėgėjų žvejybai. Šių nuostatų įgyvendinimo institucinis išskaidymas ne tik nėra racionalus ir efektyvus, bet dažnai ir neįmanomas.

- Įgyvendinant ES BŽP, valstybės narės privalo rinkti žuvininkystės duomenis, t. y. Žemės ūkio ministerija kartu su partneriais (Klaipėdos universitetu, Žuvininkystės tarnyba bei Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centru) įgyvendina Duomenų rinkimo programą, nustatytą Reglamente (ES) 2017/1004 dėl Sąjungos sistemos, skirtos duomenų rinkimui, tvarkymui ir naudojimui žuvininkystės sektoriuje bei paramai mokslinėms rekomendacijoms dėl bendros žuvininkystės politikos, sukūrimo. Duomenys yra renkami vadovaujantis nacionaliniais darbo planais ir kasmet yra teikiamos įgyvendinimo ataskaitos. Veikla yra koordinuojama regioninėse darbo grupėse.

Vadovaujantis minėtu reglamentu ir Žuvininkystės įstatymo 5 str. 3 dalimi, yra privaloma rinkti duomenis ir apie žvejų mėgėjų žvejybą (europinius upinius unguvius, paprastuosius šlakius, atlantines lašišas, atlantines menkes). Duomenys apima laimikį, sužvejotą Baltijos jūros Tarptautinės jūrų tyrinėjimo tarybos (toliau – ICES) 22–32 pakvadračiuose bei Lietuvos vidaus vandenyse. Šiuo metu Žuvininkystės tarnyba, atlikdama kontrolę jūroje, tuo pat metu patikrina ir žvejus mėgėjus bei surenka reikalingus duomenis, todėl perdavus dalį funkcijų aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančiai institucijai, pavaldžiai Aplinkos ministerijai, liktų neaišku, kas ir kaip toliau rinktų bei EK ar ICES kiekvienais metais privalomai pateiktų atitinkamas ataskaitas apie žvejų mėgėjų žvejybą Baltijos jūroje.

- Šiuo metu vyksta Bendrijos kontrolės sistemos peržiūra. Šis procesas oficialiai prasidėjo 2018 m. gegužės 31 d., EK pristačius pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo iš dalies keičiamos Tarybos reglamentų nuostatos, susijusios su žuvininkystės kontrole. Vienas iš pagrindinių šio EK pasiūlymo elementų – ES lygmens taisyklių dėl mėgėjų žvejybos kontrolės ir apskaitos nustatymas.

Kaip minėta, dėl žvejybos jūroje taisyklių ir kontrolės sistemų susitariama ES lygiu, jas valstybės narės įgyvendina per savo nacionalines kontrolės sistemas, kurios turi atitikti Bendrijos žuvininkystės kontrolės sistemą. Valstybė narė privalo užtikrinti, kad būtų įdiegta ir tinkamai veiktų patikrinimų ir vykdymo užtikrinimo priemonių sistema pažeidimams nustatyti ir atitinkamoms sankcijoms taikyti. EK turi pareigą kontroliuoti ir vertinti, kaip valstybės narės taiko ES BŽP taisykles.

Žemės ūkio ministerija kartu su Žuvininkystės tarnyba sėkmingai dalyvauja Bendrijos kontrolės sistemos teisėkūros ir įgyvendinimo procesuose bei turi reikalingų kompetencijų ir patirties taikydama ES teisinį reguliavimą šioje srityje, – tai ir patvirtina EK atliekami patikrinimai ir auditai.

- Nepřitartina siūlymams dėl Mėgėjų žvejybos tarybos:

Siekiant objektyvumo, Aplinkos ministerijos atstovų tarp Mėgėjų žvejybos tarybos narių (įstatymo projekte numatyti du AM atstovai) neturėtų būti, nes ši ministerija atsakinga už Mėgėjų žvejybos tarybos posėdžių organizavimą.

Nepřitartina siūlomam Žemės ūkio ministerijos ir jai pavaldžių institucijų atstovų skaičiaus mažinimui, nes labai svarbu, kad išliktų deleguojamas vienas Žemės ūkio ministerijos atstovas kaip

institucijos, atsakingos už ES BŽP įgyvendinimo koordinavimą Lietuvoje, o vienas – iš Žuvininkystės tarnybos, atsakingos už žvejybos (tarp jų – ir mėgėjų) kontrolės vykdymą jūrų vandenynse.

Būtų neproporcinga tris vietas Mėgėjų žvejybos taryboje suteikti sportinės žūklės federacijų atstovams, nes numatoma, kad dalyvaus tiek pat žvejų mėgėjų asociacijų atstovų. Vienodas sportinės žūklės federacijų ir kitų žvejų mėgėjų asociacijų narių skaičius Mėgėjų žvejybos taryboje neatitiktų mėgėjų žvejybos sportą propaguojančių ir tokios veiklos nevykdančių asmenų santykio visuomenėje.

5. Derinimas – atsižvelgta į gautas Teisingumo ministerijos ir Aplinkos ministerijos pastabas ir, anot rengėjų, pakoreguotas nutarimo projektas buvo suderintas darbo tvarka. Žuvininkystės tarnyba per nustatytą derinimo terminą išvados nepateikė.

Žemės ūkio ministerija teikia nutarimo projektą, kuris patikslintas (derintas darbo tvarka) atsižvelgiant į Vyriausybės kanceliarijos Teisės ir Ekonomikos politikos grupių teiktas pastabas.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2022 m. birželio 28 d. antrinėje išvadoje pažymi, kad pastabų ir pasiūlymų nutarimo projektui neturi.

6. Atitikimas Vyriausybės programos nuostatomis – tiesiogiai neįgyvendina.

7. Dalykinio vertinimo išvada – siūlome nutarimo projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje (A dalyje), prieš tai klausimą aptarus tarpinstituciniame pasitarime (III dalyje).

Ekonomikos politikos grupės patarėjas

Vaidas Talačka

Ekonomikos politikos grupės vyresnioji patarėja
Gaižiūnienė

Jurgita

Jurgita Gaižiūnienė, tel. +37052098780; +37066842074, el. p.
jurgita.gaiziuniene@lrv.lt